

for a living planet®

WWF Verdensnaturfonden Tlf. 35363635

Svanevej 12
2400 København NV

wwf@wwf.dk
www.wwf.dk

Når private laver natur – gør det nemmere *Muligheder for regelforenkling*

Øremærkning af rewilding-dyr

Mærkning af kvæg skal være foretaget senest 20 dage efter fødslen, men øremærkning af kalve, der afgræsser områder godkendt til naturpleje, kan dog udskydes i op til seks måneder, mens bl.a. øremærkning af bisonokser skal være foretaget senest ni måneder efter fødslen. Fastholdelse af øremærkningskravet er en uløselig opgave i rewilding-sammenhæng, fordi man hverken vil eller kan håndtere dyrene under de givne forhold. **Bekendtgørelse om mærkning, registrering og flytning af kvæg, svin, får eller geder (BEK nr. 1448 af 01/12/2016)**

Foderstand og helårsgræsning

På baggrund af dyreværnsloven samt udtalelser fra Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråd kan opstilles en række generelle retningslinjer om hold af udegående dyr herunder, at dyrene som udgangspunkt blandt andet skal være i godt huld og tildeles supplerende foder, så det gode huld opretholdes hele vinteren. Men tab af huld i løbet af vinteren er på mange måder blot en naturlig tilpasning til vintersæsonens ringere fødekvalitet og –kvantitet. Fodring kan kompromittere naturmålsætninger af forskellig slags og blandt andet bidrage til en unaturlig høj bestandstæthed, fravalg af vedplanter, uønsket næringsstofftilførsel, etc. **Bekendtgørelse af dyreværnsloven (LBK nr. 50 af 11/01/2017)**

Regulering af vilde arter i hegninger

I henhold til jagtloven må jagt kun drives på vildt, der er fastsat jagttid for, og kun inden for den jagttid, der er fastsat for arten. I hegnede rewilding-projekter med anvendelse af fx kron dyr kan dyrene kun afskydes indenfor jagtsæsonen. En alternativ afskydning af dyr i mistrivsel fremfor fodring er således ikke muligt i den sidste og mest udfordrende del af vinterperioden, hvor behovet for fodring og/eller afskydning ellers er størst. **Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning (LBK nr. 118 af 26/01/2017)**

Vildsvin

Loven samt efterfølgende udtalelse fra det Dyreetiske Råd om, at svin skal have adgang til vand til enhver tid kan vanskeligt opfyldes for hold af vildsvin under rewilding-lignende forhold uanset, at grisene som udgangspunkt er omfattet af reglerne. **Bekendtgørelse af lov om udendørs hold af svin (LBK nr. 51 af 11/01/2017)**

Døde ådsler i naturen

Naturlig nedbrydning af dødt kød er en del af vores oprindelige økosystem, som potentielt kunne tilgodese mange forskellige arter fra insekter til større rovdyr. I henhold til lovgivningen skal døde

for a living planet

husdyr dog bortskaffes og destrueres, mens nedlagt vildt heller ikke umiddelbart må efterlades, da det strider mod god jagtskik. Eneste lille mulighed for at efterlade døde dyr til naturlig nedbrydning er derfor på nuværende tidspunkt at anvende trafikdræbt vildtlevende vildt, men det må kun efterlades på selve åstedet. Hvis det opsamles med henblik på fx udlægning andetsteds vil kadaverne med det samme være omfattet af biproduktforordningen, der foreskriver destruktion snarest muligt. **Bekendtgørelse om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr (BEK nr. 558 af 01/06/2011) samt EU's biproduktforordning (nr. 1069/2009) samt gennemførelsesordning (nr. 142/2011)**

Dagligt tilsyn af vildheste

Loven kræver at enhver, der holder hest, skal sørge for, at hesten tilses mindst én gang om dagen, hvilket ikke kan opfyldes for heste i rewilding-lignende projekter, hvor terrænets skala og strukturer i praksis gør det umuligt at vurdere det enkelte dyrs tilstand dagligt. Hovbeskæring er også et relevant forhold, som der findes retningslinjer for, der ikke kan opfyldes i rewilding-sammenhæng. **Bekendtgørelse af lov om hold af heste (LBK nr. 304 af 30/03/2017)**

Genetisk fornyelse af rewilding-dyr (bison)

Balai-direktivet opstiller ret vandtætte skotter mellem zoo-dyr og naturen udenfor. Det vil sige, at zoo-dyr som udgangspunkt ikke kan anvendes til eventuelle rewilding-projekter, selvom en væsentlig del af den i forvejen meget snævre genpulje for fx europæisk bison befinder sig i zoologiske haver. FVST har dog dispenseret i et tilfælde hvor "zoo-visenter" flyttes fra Randers Regnskov til Tofte skov, forudsat fx øremærkningsdispensation gives. **Bekendtgørelse om ikke-kommerciel flytning af selskabsdyr, ind- og udførsel af visse dyr samt godkendelse af og tilsyn og kontrol med karantæner (BEK nr. 1406 af 29/11/2016)**

Ovenstående regler m.fl. gør det kun i meget begrænset omfang muligt at anvende traditionelle vildtarter i rewilding-projekter, fordi dyrenes nødvendige indhegninger til dels giver dyrene status af husdyr med krav om, at dyrene skal fodres, kadavere skal fjernes, osv.

Hegn i og omkring skove

Vores intensivt opdyrkede kulturlandskab rummer så betydelige produktionsinteresser, at det meget hurtigt kan komme i konflikt med ønsket om flere store planteædere i høj tæthed og i langt de fleste tilfælde vil hegn være en nødvendighed for at kunne tilgodese de forskellige hensyn. Hegn der kan holde på dyrene, men samtidigt være med til at sætte naturen fri. Hegn i det åbne land er kun reguleret i meget begrænset omfang og derfor som regel uproblematisk, **mens hegn i eller omkring skove straks er vanskeligere**. Dels grundet **NBL § 23**, der forbyder usædvanlige hegn omkring skove, men i højere grad grundet **skovloven**, der jo som udgangspunkt forbyder dyrehold og dermed hegn, men alligevel dog rummer visse muligheder afhængig af, om der er tale om vildt

for a living planet[®]

eller husdyr. Skovloven gælder dog principielt kun for fredskovsarealer, men eftersom de udgør cirka 85 % af landets skovareal er det jo ikke desto mindre langt størstedelen.

Mulighed nr. 1: Biodiversitetsdyrehaver med vildt

Uden dispensation må stævningsdrift og skovgræsning tilsammen omfatte op til 10 pct. af arealet, så længe hegn ikke forringer mulighederne for offentlig færdsel og ophold. Men ved skovgræsning forstås kun græsning med husdyr på skovbevoksede arealer. Græsning med hjorte er altså ikke skovgræsning. **Så hvis man vil græsse med vildt kan man ikke udnytte mulighederne for skovgræsning og i stedet skal der laves en dyrehave.** Det er relativt let, hvor der tidligere har været dyrehaver grundet kulturhistoriske aspekter, men i 2004 kom der også mulighed for at lave helt nye dyrehaver som såkaldte biodiversitetsdyrehaver dvs. dyrehaver med øget biologisk mangfoldighed som hovedformål. Af skovlovens vejledning fremgår, at man for biodiversitetsdyrehaver blandt andet skal udarbejde en detaljeret forvaltningsplan for arealet, som skal foreligge sammen med ansøgningen om dispensation eller udarbejdes og godkendes ved en særskilt afgørelse efter skovloven, der kan indeholde en række vilkår. Etablering af biodiversitetsdyrehaver kræver derfor stor tålmodighed og betydelige ressourcer til blandt andet udarbejdelse af forvaltningsplaner. **På Klelund tog det i alt 4 år og flere klagesager i Natur- og Miljøklagenævnet inden projektet kunne realiseres.** En af klagesagerne vedrørte netop NBL § 23 om usædvanlige hegn, hvor nævnet dog konkluderede, at i de tilfælde, hvor der er givet tilladelse til dyrehaver, er hegn at betragte som en nødvendighed, der ikke konflikter med NBL § 23.

Mulighed nr. 2: Skovgræsning med husdyr

Omkring skovgræsning med husdyr volder det tit problemer, at de tilladte 10 % skal beregnes af det enkelte sammenhængende fredskovspligtige areal. Hvor der er tale om mosaiknatur (fx Forsvarets arealer) er fredskovsarealerne kun sjældent sammenhængende og græsningsandelen for hvert enkelt skovparti overstiger meget hurtigt de tilladte 10 % uanset, at der samlet set på terrænniveau langt fra er 10 %. **Dispensationsmuligheder eksisterer, men så bliver tilladelsen som udgangspunkt med det samme kun midlertidig = 10-15 år. Dette medfører en træls usikkerhed,** om der på sigt kan gives en ny dispensation, når man har fået bygget en passende bestand af græsningsdyr op.

Krav om hugstmodenhed

Skovlovens § 8 definerer blandt andet at: *"Hugst bortset fra tynding må ikke finde sted, før bevoksningen eller det enkelte træ har opnået en alder eller dimension, hvor den er hugstmoden"*. Det har på Klelund skabt en del problemer i konverteringen af eksotiske arter til hjemmehørende ditto. **Det forekommer paradoksalt, at man gerne må afdrive 200-årig naturskov af bøg for efterfølgende at plante sitkagran, men ikke afdrive fx 20-årig sitkagran for at plante bøg,** da sitkagranen i så fald ikke er hugstmoden i traditionel vedproduktionsmæssig forstand.

WWF *for a living planet*[®]

Krav om gentilplantning af skovlysninger

Skovlovens § 8 foreskriver også, at arealet senest 10 år efter afvikling af en hugstmoden bevoksning skal opfylde et krav om, at arealet er bevokset med træer, der kan danne en sluttet skov af højstammede træer. **Flere private lodsejere med rewildingprojekter ønsker kun meget nøddigt at rydde op efter stormfald op udover at genoprette veje, spor og stiers fremkommelighed. Hvis den naturlige foryngelse ikke indfinder sig af sig selv inden 10 år er tilplantning krævet.**